

PUČKA KNJIŽNICA

Br. 1.

Život svete Elisabete.

PISA O: LEMEŠAN.

CINA: 8 FILL.

TISKOM I NAKLADOM
SUBOTIČKE TISKARNE ZADRUGE
SUBOTICA (SZABADKA).

ŽIVOT

SVETE ELISABETE.

PISAO :

LEMEŠAN.

== U SUBOTICI (SZABADKA) ==
NAKLADOM TISKARNE ZADRUGE.

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

.....

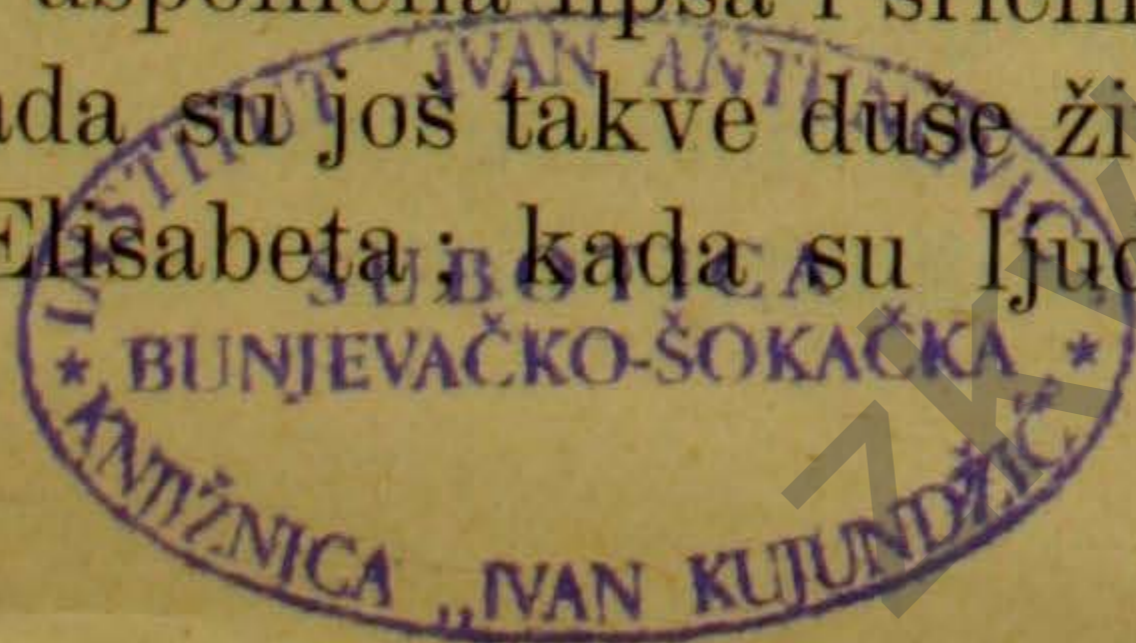
SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

Sad je 700 godina, kako se na nebu katoličke svete majke Crkve jedna prilipa zvizda ukazala: rodila se naime uzor kršćanskog života, od slavni kriposti sjajna sv. Elisabeta.

Ovde se rodila na Ugarskoj zemlji, pod ugarskim nebom. Ovde je žarko sunce ugle-
dala, ovde su joj kolivku ljuljali, po ovoj istoj zemlji je hodala, po kojoj mi hodamo, ovde je živila i patila, gdi i mi živimo i patimo . . . Pa baš to je jedan uzrok, što nam ona takva mila i draga. Jer ona je naša bila: krv od naše krvi i kost od naše kosti . . .

I sad posli 700 godina, kada se nje spominjemo, tako osićamo, kao da bi na krilam ove uspomene nebeski angjeo sletio prid nas nakićen svim kršćanskim kripostima i urešen svom lipotom nebesa: jer život joj u istinu angjeoske čistoće bio. Tako osićamo, kao da bi nam ova uspomena lipša i srićnija vrimena pridočila, kada su još takve duše živile, kakva je bila sv. Elisabeta; kada su ljudi još bolji

i virniji bili i — valda je i trava zelenija, zrak čistiji, sunce sjajnije bilo . . . Tako osjećamo, da nam ova uspomena grije i upaljuje srce, da i mi, kao sv. Elisabeta, s Isusom živiti i umriti nastojimo. Ričju: ova uspomena oduševljiva i iz zemaljskog praha uzdiže nas!

I da ovo oduševljenje ne bude kratkotrajno, kao plamen, koji bukne i za čas ga nestane, nego da bude stalno i brezkonačno: odlučilo je gradjanstvo Subotice, da će spomenkip podići ovoj velikoj Božjoj ugodnici, da joj spomen stalno medju nam stojeći, nas brez pristanka svituje, oduševljiva i uzdiže.

Sveta Elisabeta je ružici slična bila. Ružica, premda se u zemlji rodi i iz zemlje raste, od ozgor živi: oblaci ju kišom rane i nebo bistrom rosom. Takodjer i sv. Elisabeta, premda je na zemlji živila, medju ljudima, medju strastim i grihama, od ozgor se ranila: srce i duša joj vazda nebeskim kripostima urosita bila.

Od kraljevskog se pokolenja rodila. Kéer je bila II. Andrije kralja Ugarskog. Po ondašnjim običaju kao malenu su ju zaručili za Ljudevita, nimačkog vojvodu. Već je u ditinstvu u molitvi imala najveću radost i

najradije se molitvom zabavljala. Dok su joj se drugarice sigrale, ona ih ostavila, utekla od nji i potajno, da je nitko nevidi, ušla u crkvu, gdi je Isusa u prisvetom Sakramentu gorljivom ljubavlju molila. Pokratila je i noći svoje, da dulje moliti može. Sladja joj bila molitva od noćnog odpočinka, od sna, od dičijih radosti, od sjaja i ugodnosti svoga bogatoga doma, ričju: molitvu je vrhu svega cinila.

Isto tako je čudna bila revnost njezina u milosrdnim dilama i goruća ljubav prama svojim iskrnjima. Nije samo onima dilila milostinje, koji su ju u palači potražili, nego i ona je išla ih tražiti; gledala je, gdi bi našla siromaka ili bolestnika. Sama ih dvočila svojim gospodskim rukama; u bolesti ih čistila i prala, rabrila, ruvom odivala, pače da ih odije, tušta puta je svoje sjajno i skupocino ruvo svukla i njim poklonila. Ako joj koji bolestnik umro, i mrtvog ga okupala, obukla i u groblje odpratila.

Kakva je mila morala biti ova trudba svete Elisabete prid Bogom, razumiti možemo iz jednoga čudnoga dogadjaja. Kada je naime sv. Elisabeta jedared u pregači milostinje nosila svojim izdržanim sirotima, skobi se

svojim mužom. „Šta nosiš u pregači?“ ovaj ju upita. „Ružica“, odgovora ona. Ovaj odgovor je veoma iznenadio Ljudevita, bijaše bo zimno dobo, kada se ružica nenalazi. „Da vidim te ružice!“ reče joj muž. Sveta Elisabeta je sada razkrilila pregaču i gle čuda! U njoj su najlipše ružice zami-rišale: milostinja se u ružice priobratila. Vojvoda se sitio, da se ovde vrhunaravna stvar dogodila. Uzeo je jednu ružicu iz pregače sv. Elisabete i tu je ružicu kao najmiliju uspomenu čuvao. A na mistu, gdi se ovo čudo dogodilo, dade jedan spomenik podignuti.

Brezbrojne čudne dogadjaje bi mogao iz života sv. Elisabete, osobito iz njezinih milosrdnih dila navesiti, ali još samo jedan želim spomenuti. Medju bolestnicima, koje je ona većinom brez znanja muža svojega dvorila, jer on nije milo vidio, gdi mu se supruga tare i mući s nevoljnima, bijaše jedan strašnim ranama nagrdjen čovik, na kog čerez odurne bolesti njegove nitko nije mogao ni pogledati. Sv. Elisabeta je svoga nevoljnika brižljivo okupala, rane mu zavila i u krevet muža svoga legla. Kada je Ljudevit kući stigao, bolestnik je onda još pod dvorbom bio i u

krevetu ležao. Čim je stigao Ljudevit, sveticu su njezini kućni neprijatelji odma obtužili prid mužom, došapljali mu, šta ona radi i s čim se bavi brez njegovog dozvola i zvali ga, da vidi, koga je u krevet njegov namistila. „Cigurno to hoće — govoraše mu — da ta odurna bolest na te pridje. Dosadio si joj! želi se od tebe oprostiti!“ Ljudevit je malo srdito podigao pokrivač — ali kakvo je veliko bilo začudjenje njegovo, kada je u krevetu gospodina Isukrsta smotrio ležati. Oči mu se zamaglile, suzam napunile, zagrlio je suprugu svoju i ljubezno joj reče : „O Elisabeto, takvog gosta i odsele ponudi s mojim krevetom! Hvala ti, što si to učinila! Diluj samo i nadalje kriposti milosrdnog srca tvoga!“

Sad ovde postanimo malko, drugi štioče! Šta smo i rekli dosad? Sv. Elisabeta, premda je bogata bila, siromaštvo je odabrala, da pomaže nevoljne iskrnje svoje, da im suze otare i muke ublaži. Od koga je ona naučila tako živiti? Tko joj bio meštar i učitelj? Nitko drugi, nego gospodin Isukrst i njegova sveta majka Crkva. Jest. Samo je posli Isusa vidio svit onakve, koji su siromaštvo obgrlili, koji su razdilili svekoliko imanje svoje radi iskrnji!

Samo je posli Isusa vidio svit onakvih velikaša, onakvih kraljeva, koji su ostavili krune svoje, kraljestva svoja i povukli se u kakvom samostanu, kao najposlidnji službenici Božji! *Siroti prije Isusa nisu imali iskrnih prijatelja.* Pa ipak šta vidimo? Dočekali smo, doživili smo to dobo, kada baš siroti počimaju Isusa i njegovu svetu majku Crkvu goniti. Boli nam srce ovo izreći. Stid nas obliva od pete do glave, što se baš kod nas moralo dogoditi, da je jedan radnik oteo od svog druga križić, znak kršćanskih sociališta, i udario ga o zemlju. Njemu netriba križ, netriba mu Isus, koji navišćuje: Tko čašu vode pružio i udilio bude siromaku, meni će udiliti! . . . Netriba mu Isus, koji navišćuje: Što najmanjima, tojest sirotima činili budete, znajte, da to meni činite! . . . Netriba mu Isus, koji navišćuje: Dajte. zagrlite sirotinju, pomazite nevoljne . . . dajte i dobit će te! Jevo! Dakle dočekali smo, kada sin diže ruku na majku svoju, nevoljnik na dobročinitelja svoga, Dočekali smo najružniju i najodurniju nezahvalnost“.

Bijaše jedan ohol vodja, koji je nakanio vojsku protiv svojoj domovini, protiv Rimu

voditi. Vojska je već pod varošom stojala. Kada je mati toga vodje dočula, na što se pripravlja sin njezin, u crno se obukla i izašla je prid njega. Stade prid njeg i reče mu: Možeš ići protiv svojoj domovini, možeš unići u varoš, ali — samo priko mrtvog tila mog. Najprije mene moraš ubiti! . . . I kad je ovaj ohol vodja smotrio majku svoju, izpuštio je sablju iz ruke, ljubezno je zagrlio majku svoju i odrekao se svoje grišne nakane.

I ja bi volio sada propeće u crno uviti . . . volio bi ovo propeće položiti prid noge onim zaslipljenim radnicima i poviknuti im: Idjiti samo, idjite i nadalje odpočetim putem . . . ali znajte, da dalje samo priko ovog svetog tila možete ići, priko Isusa morate prigaziti, priko vašeg najvećeg prijatelja! . . . Valda bi onda došli k sebi i možda bi se i oni odrekli grišne nakane svoje.

Isto tako je čudna i velika bila sv. Elisabeta u svojim bedam i nevoljama. Samo Bog zna, koliko je ona imala trpiti i patiti, pa ipak sve patnje svoje je odanošću podnašala.

Posli smrti Ljudevita diverju od svačeg ogulio, iz sveg imanja iztirao. Sveta Eli-

sabeta dakle skupi dičicu svoju i prisiljena ostavi dom i imanje svoje. Oštro zimno dobo bijaše. Po toj zimi se krenuše sv. Elisabeta u najbližu varoš, da se tamo gdigod povuče. Ufanjem se krenuše u tu varoš: ta tamo je najviše dobra dilovala, po toj varoši je ona kao angjeo utišenja hodala medju nevoljnicima . . . Cigurno se dakle nadala, da će du je tamo dragovoljno dočekati. Ali kakvo se gorko i žalostno privarila!

Kuca na jedni vrati . . . ne otvaraju se . . . Na drugi . . . neotvaraju se! Nenalazi se milosrdnog srca, koje bi sućuti prama njoj imalo! Tako je prošla svu varoš svojim drćućim dicama, brez da je igdi kvartilja našla, kao jednoć gospodin Isukrst u Bethlehemu. Zao diver naime naprid zapriti pod strogom kaštigom, da joj se iko usudi smilovati. Napokon je ušla u jednu gostionicu i u ime Isusovo mista, gdi bi se povukla, iskala. I gostioničar dade jedan svinjak otvoriti i ona je prisiljena bila ovde odpočinka tražiti.

Iz sjajne palaće na ovako poslidnje misto dospiti: kaštiga je i za ubojicu, a ne za ovakvu čistu i sjajnu dušu! Istina, da su joj tekle suze; istina, da je pucajućim srcem

motrila od zime pomodritu dičicu svoju, ali zato se brez svake riči odala volji Božjoj, pače zahvalila je Bogu, što je Isusu slična mogla biti, koji se u bethlehemskoj štalici s najvećim mukama i siromaštvom borio.

Posli je nanovo dobrostanje uživala, ali patnje i muke je tako obljubila, da ih odsele svojevolutno tražila i primala na se.

Kakva je dakle velika razlika, dragi štioče, medju nam i svetom Elisabetom! Ona se u nevoljama odala volji Božjoj . . . A mi? O kako nam se teško odati! Pače damo se još i na ovakve izražaje: Valda me i Bog ostavio, valda je još i Bog zaboravio za me! . . . A ni nesićamo se, da Bog baš onda misli najvećma na nas, kada nas kaštiguje. Ni nesićamo se, da Bog onog ljubi, koga kaštiguje.

Premda kako smišno glasi, istinito je. Mislimo se samo malo, dragi štioče! Od tog zavisi cilo pitanje, možemo li gdikad kome baš iz ljubavi žalosti i boli uzročiti? Ako je to moguće, onda je sigurno, da Bog iz ljubavi šalje kaštige i nevolje na nas.

Jevo jedno dite. Nožom se sigra. Odmah će se osakatiti. Otac to opazi, otme nož i

dite iztuče. Dite plače. Ali zato kome bi palo na pamet otca odsuditi? Pače svaki zna, da je on to jedino iz ljubavi prama djetetu svojemu činio: jer pazi na njega.

II uzmimo jedan drugi primer. Jevo jedno bolestno dite. Majka ga sama svojim rukama drži i stavlja prid ličnika. Ličnik mu siče iz tila trulo meso. Dite plače, otima se, ali majka ga tim još jače drži, da se ne otme. Tko bi zato majku odsudio? Nitko, jer ona to iz ljubavi radi. Uzda se, da će dite svoje ovim načinom od smrti osloboditi. Pa gle! kada mi grišno, bez Boga živimo, onda se sigramo nožem, koji nam ne tilo, nego dušu može osakatiti . . . Kada mi ovako živimo, onda smo u smrtnoj bolesti . . . Jeli čudo dakle što Bog otme nož od nas i iztuče nas, tojest boli, nevolje i žalosti šalje na nas, da srce k' njemu uzdignemo? Jeli čudo, što nas Bog silom, silnim načinom nastoji k sebi privući?! . . .

Kad bi nam sve uvijek po volji išlo, kad nam nebo nikad nebi oblačno bilo, o pripoznajmo i sami, valda nikad nebi na Boga pomislili! Opominješ li se, dragi štioče, na onaj dogadjaj, kada apoštoli na moru malo

što nisu poginuli? Dok je mirno bilo more, nisu se starali Isusom, nisu marili, što spava u ladji. Ali! ali, kada je dunio vitar i strašni se valovi počeli na moru dizati . . . kada se ladja s valovima na život i na smrt počela boriti . . . gledaj samo onda apoštolo! Trču, kao brez glave, k Isusu, probudjivaju ga i mole ga: Gospodine, Gospodine, pomози nam, jer će mo poginuti!

Jevo, na što je kušnja, na što su tuge, nevolje i žalosti: da se spomenemo Boga i da srce svoje k njemu uzdignemo!

Dobro je to znala sv. Elisabeta, zato je ona tako svesrdno primala različite kaštige iz Božje ruke. I sad nanovo pitam: tko joj bio meštar i učitelj? Tko ju naučio nevolje odano podneti? Opet nitko drugi, nego gospodin Isukrst! Pa u istinu, dragi štioče, kada ja vidim na gori maslinskoj mog Isusa: kako mu suze teku, kako lije s njega krvavi znoj . . . kada vidim na drvo križa propetog mog Isusa: vidim njegove probodene ruke i noge, trnovom krunom okrunjenu, izranjenu glavu njegovu . . . vidim kopljem probodeno prisveto srce njegovo . . . o onda, da se i u moru žalosti nahodim, prisiljen sam zavapiti:

Tecite mi, tecite mi samo suze moje, ta tekle su i suze Isusove! Pucaj mi srce, ta i Isusovo srce je pripuklo! . . .

Godine 1231-e ukazao se Isus sv. Elisabeti i ljubezno joj reče: „Mila kćerko, došlo je vreme, da se dokonča tvoja svojevolutno odabrana patnja i da se trudba tvoja nagradi; stupi dakle u vično blaženstvo, koje ti moj Otac pripravio“. Sv. Elisabeta je radošću čula, da su joj dnevi pobrojani. Pohodila je još jedanput svoje bolestnike i zatim se spravljala na put. Posli 4 dana razboli se i ova ju bolest umori. 18-og studena priminu. Ojači na velik put dušu svoju tilom Isusovim i radostno zavapi: „O Marijo, dodji mi u pomoć!“ i zatim mirno priminu . . . kao kada sjajno sunce posli dugog dana sustanuto zapadne; kao kada s ružice lišće mirisom opada; kao zvizda, kada sjajnom smrću spada sa svoda nebeskoga . . .

Tako živi, tko s Isusom živi; tako umire, tko s Isusom umire! Život joj čist bio, kao bistra voda, kojoj možeš do dna pogledati; kao snig na visokim planinama, kuda nedostiže zemaljski prah i djubre. A smrt joj? Gledajte samo ovu smrt i vidit će te, kakva

je ona različita od obće ljudske smrti! Smrt je u obće odurna, čovik se boji i grozi od nje. Sav naježit stojiš uz čovika, koji se smrću bori. Ali motrite samo ovu smrt! Na ovoj ništa nema odurnoga, ništa strahovitoga! Ovakvom smrću bi pripravan bio u svaki čas umriti!

Dao Bog, da nas uspomena sv. Elisabete nauči Isusa gorljivo i odano ljubiti. Ako ikad, sad je nužda od junačkih duša, kakva je sv. Elisabeta bila, koja Isusa ni na jedan čas nije ostavila. Ako ikad, sad je nužda od ovakvih junačkih duša. Jer oluja je sad, dragi štioče! Više sv. majke Crkve se naoblačilo, siva, grmi i puca. Viran kršćanin valda nikad nije imao toliko trpiti od neprijateljskih napadaja, kao današnji dan. Ali dobro je to tako. Oluja samo slaba stabla može popribijati, jaki će i nadalje ostati, pače još će se većma osnažiti: što je veća oluja, korenje stabla tim se većma spušta u zemlju, tim većma raste i snaži se. Ova oluja dakle ne može jakim nauditi . . . Samo nek siva, nek grmi, nek puca! . . . doći će vrime, kada će se nebo nanovo razvedriti i onda — koji su jaki ostali, koje oluja nije izvalila, ponosno mogu glavu svoju k nebu podići.

Rat je sada, dragi štioče! Isusova crkva se bori s nevirnicima. Sad možeš pokazati, ljubiš li Isusa? . . . Virujem, da je ovo težak posao. Virujem, da je teško pridružiti se malenoj četi virnika, kada je toliko nevirnika. Znam, da je teško Isusa progonjenog sliditi. Tako je to bilo uvijek. Kada je Isus vodu u vino priobratio, mrtve na život povraćao, onda su ga velikim mnoštvom pratili i želili su ga za kralja; zelenih grančica i cvića su mu prid noge sipali; ričju: pratili su ga — u slavu. Ali kada je zaorio strašan glas: propni ga! — svi su ga ostavili. U muke, u nevolje ga već nitko nije htio i smio pratiti.

Znam, tako će to i sada biti. Čim će veća biti navala na Isusa, tim će više i više odpadati od barjaka njegovog. Samo će nas malo pod ovim barjakom ostati . . . Ali mi, koji će mo uz Isusa ostati, obećajemo javno i svečano, da će mo medju najvećom grmljavinom, medju najstrašnijim bedam i nevoljama uztrajni biti . . . uztrajni, kao sv. Elisabeta, dok ne izdahnemo.

